

Socialutskottets betänkande

1978/79:25

med anledning av i propositionen 1978/79:100 gjorda framställningar inom socialdepartementets verksamhetsområde såvitt gäller socialdepartementet m. m. och internationell samverkan jämte motioner

I betänkandet behandlas regeringens i propositionen 1978/79:100 bilaga 8 (socialdepartementet) framlagda förslag om anslag för budgetåret 1979/80 under avsnitten A. Socialdepartementet m. m. och L. Internationell samverkan.

Huvuddelen av socialhuvudtiteln i övrigt behandlas dels i socialutskottets betänkanden SoU 1978/79:26 (avsnitten I. Ungdomsvård m. m. och J. Nykterhetsvård m. m.), SoU 1978/79:27 (avsnitten E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m., F. Öppen hälso- och sjukvård, G. Undervisningssjukhus m. m., H. Övrig sjukvård m. m., K. Vissa åtgärder för handikappade samt Kapitalbudgeten utom punkten IV:3. Statens bosättningslånefond), SoU 1978/79:28 (avsnitten C. Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m. – utom punkten C 3. – och D. Sociala serviceåtgärder samt Kapitalbudgeten såvitt avser punkten IV:3. Statens bosättningslånefond), dels i betänkanden av socialförsäkringsutskottet senare under riksmötet (avsnittet B. Allmän försäkring m. m. och punkten C 3. Bidrag till föräldraförsäkringen).

Socialdepartementet m. m.

1. A 1. Socialdepartementet. A 2. Kommittéer m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna A 1 och A 2 (s. 18 och 19) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1979/80 anvisar

1. till *Socialdepartementet* ett förslagsanslag av 14 385 000 kr.,
2. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 19 000 000 kr.

2. A 3. Forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet. Regeringen har under punkten A 3 (s. 19–22) föreslagit riksdagen att till Forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 23 500 000 kr.

Motion

I motionen 1978/79:1832 av Grethe Lundblad m. fl. (s) föreslås att riksdagen skall besluta uttala att forskning och utvecklingsarbete om det inre

arbetet i förskola och fritidshem samt om förskolans roll för att förebygga sociala problem bland barn och ungdom måtte erhålla en i förhållande till verksamhetens omfång och betydelse rimlig andel av anslagen till forskning och utvecklingsarbete i socialdepartementets budget.

Utskottet

Bidrag utgår från anslaget dels till undersökningar, utvecklingsarbete och försöksverksamhet inom socialdepartementets verksamhetsområde, dels till särskild försöksverksamhet med olika insatser för vård och service i glesbygdsområden. Bidrag kan utgå bl. a. för prövning och utvärdering av socialpolitiska reformer och nya metoder inom de olika vårdområdena, liksom för undersökningar som syftar till utveckling av sociala insatser på ett visst område i fråga om såväl mål och metoder som organisation och resursanvändning. En särskild delegation för social forskning är knuten till socialdepartementet. I delegationen ingår representanter för kommuner och landsting, socialvårdspersonal samt närmast berörda ämbetsverk och forskningsinstitutioner. Representanterna för kommuner och landsting är förtroendevalda. Delegationens uppgift är att som remissorgan svara för bedömning och samordning av pågående och planerade projekt avseende forsknings- och utvecklingsarbete samt att initiera projekt av betydelse för socialpolitiken.

Från anslagets allmänna del finansieras ett stort antal forsknings- och utvecklingsprojekt och försöksverksamheter inom barn- och ungdomsvård, åldrings- och handikappvård samt nykterhets- och narkomanvård.

I motionen 1978/79:1832 av Grethe Lundblad m. fl. (s) vill motionärerna att riksdagen skall uttala att forskning och utvecklingsarbete om det inre arbetet i förskola och fritidshem samt om förskolans roll för att förebygga sociala problem bland barn och ungdom måtte erhålla en i förhållande till verksamhetens omfång och betydelse rimlig andel av förevarande anslag.

Under flera år har från anslaget utgått betydande belopp till olika projekt rörande barnomsorgen. Statsmakterna har för den fortgående utvecklingen på området tillmätt försöksverksamheten stor betydelse (se bl. a. SoU 1973:30 s. 23). Utskottet delar motionärernas uppfattning och förutsätter därför att även vid fördelningen under kommande budgetår av medel från anslaget projekt inom barnomsorgsområdet kommer att få hög prioritet.

Med det anförda får motionen 1978/79:1832 anses besvarad.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 23 500 000 kr.,
2. beträffande forskning och utvecklingsarbete på barnomsorgsområdet att riksdagen avslår motionen 1978/79:1832.

3. A 4. **Extra utgifter.** Regeringen har under punkten A 4 (s. 22) föreslagit riksdagen att till Extra utgifter för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 880 000 kr.

Motioner

I motionen 1978/79:515 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt här är i fråga, att riksdagen

5. till Bidrag till pensionärsorganisationer (socialdepartementet) för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 1 200 000 kr.,

6. till Extra utgifter (socialdepartementet) anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 700 000 kr. minskat reservationsanslag av 180 000 kr.,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överläggningar med pensionärsorganisationerna.

I motionen 1978/79:723 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen under socialdepartementet A 4 Extra utgifter beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 6 320 000 kr. förhöjt belopp till 7 200 000 kr.

I motionen 1978/79:886 av Carl-Wilhelm Lothigius (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär tillsättande av en delegation mot det svenska missnöjet med bemyndigande att på lämpligt sätt belöna de människor som gör en helhjärtad insats mot det svenska missnöjet och för ett gladare och positivare Sverige.

I motionen 1978/79:1837 av Maj Pehrsson (c) och Arne Magnusson (c) hemställs att riksdagen under A 4 Extra utgifter anvisar ett i förhållande till förslaget i budgetpropositionen med 300 000 kr. förhöjt reservationsanslag om 1 180 000 kr. att användas för en ökning av stödet till pensionärsorganisationerna.

Utskottet

I propositionen föreslås en uppräkningsanslag från 530 000 kr. till 880 000 kr. för att bl. a. ge utrymme för ökat stöd till pensionärsorganisationer. Av det belopp om 530 000 kr. som anvisats för innevarande budgetår har bidrag med 440 000 kr. utgått till sådana organisationer.

I flera motioner betonas starkt betydelsen för de äldre av det arbete som bedrivs av pensionärsorganisationerna. I motionen 1978/79:515 av Olof Palme m. fl. (s) förordas att ett permanent stöd över statsbudgeten till organisationerna skall införas. Motionärerna föreslår därför att ett nytt, obetecknat anslag benämnt Bidrag till pensionärsorganisationerna förs upp under femte huvudtiteln. Anslagsbeloppet föreslås bli 1 200 000 kr. (yrk. 5).

Anslaget till Extra utgifter föreslås minskat med 700 000 kr. till 180 000 kr. (yrk. 6). I motionerna 1978/79:723 av Lars Werner m. fl. (vpk) och 1978/79:1837 av Maj Pehrsson (c) och Arne Magnusson (c) föreslås i syfte att bidraget till pensionärsorganisationerna skall ökas en uppräknings av sistnämnda anslag utöver vad regeringen föreslagit, nämligen i motionen 1978/79:723 med 6 320 000 kr. och i motionen 1978/79:1837 med 300 000 kr.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den verksamhet som pensionärsorganisationerna bedriver är av stor betydelse för de äldre. Speciellt den uppsökande verksamheten är av stort värde. Utskottet anser därför att riksdagen bör anvisa medel som ger utrymme för en i förhållande till bidrag som utgår under innevarande budgetår avsevärd ökning av bidraget till pensionärsorganisationer. Utskottet, som inte anser det erforderligt att ett särskilt anslag förs upp för bidrag till sådana organisationer, föreslår därför att medelsanvisningen under anslaget Extra utgifter räknas upp i enlighet med vad som föreslås i motionen 1978/79:1837 eller således med 300 000 kr. till 1 180 000 kr. Genom utskottets ställningstagande tillgodoses i viss utsträckning motionen 1978/79:515 i här aktuell del och motionen 1978/79:723. Det bör liksom hitintills ankomma på regeringen att ta ställning till fördelningen av bidrag mellan de pensionärsorganisationer som kommer in med ansökan därom.

I motionen 1978/79:515 framhålls vidare bl. a. att pensionärerna på en rad olika punkter berörs av samhällets beslut och att det är naturligt att regeringen och de centrala statsmyndigheterna innan beslut fattas som är av stor vikt för de äldre låter företrädare för pensionärerna komma till tals. Det yrkas att riksdagen genom ett särskilt uttalande skall ställa sig bakom en ordning av angivet slag (yrk. 7).

Även utskottet anser det vara av värde att innan beslut fattas av statsmakterna som är av stor betydelse för pensionärerna överläggningar hålls med företrädare för dem. Sådana överläggningar förekommer redan nu.

I samband med tillkallandet för kort tid sedan av en äldreberedning har socialministern uttalat att regeringen kommer att inbjuda Pensionärernas riksorganisation (PRO) och Sveriges folkpensionärs riksförbund (SFRF) till överläggningar och samråd innan regeringen tar ställning i större frågor av särskild betydelse för de äldre. I sammanhanget vill utskottet också nämna att regeringen för att bereda plats för en ledamot vardera från de nämnda organisationerna nyligen beslutat utvidga statistiska centralbyråns indexnämnd som handlägger frågor om konsumentprisindex som i sin tur påverkar pensionernas storlek. Man kan således räkna med att utan något riksdagens initiativ sådana överläggningar som förordas av motionärerna kommer att ske i en ökad utsträckning. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Slutligen tar utskottet upp till behandling motionen 1978/79:886 av Carl-Wilhelm Lothigius (m). Motionären yrkar att riksdagen hos regeringen skall begära att det tillsätts en delegation mot det svenska missnöjet med

bemyndigande att på lämpligt sätt belöna de människor som gör en helhjärtad insats mot det svenska missnöjet och för ett gladare och positivare Sverige. Utskottet anser sig inte kunna biträda motionsförslaget. Motionen avstyrks.

Utskottet hemställer

1. beträffande en delegation mot det svenska missnöjet att riksdagen avslår motionen 1978/79:886,
2. beträffande medelsanvisningen att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1837 samt med anledning av regeringens förslag, motionen 1978/79:515 yrkandena 5 och 6 och motionen 1978/79:723 till *Extra utgifter* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 1 180 000 kr.,
3. beträffande överläggningar med pensionärsorganisationerna att riksdagen avslår motionen 1978/79:515 yrkandet 7.

Internationell samverkan

4. **L 1–L 3. Bidrag till världshälsovårdsorganisationen samt internationellt socialpolitiskt samarbete m. m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna L 1–L 3 (s. 208 och 209) och hemställer att riksdagen för budgetåret 1979/80 anvisar

1. till *Bidrag till världshälsovårdsorganisationen samt internationellt socialpolitiskt samarbete m. m.* ett förslagsanslag av 11 652 000 kr.,
2. till *Vissa internationella resor* ett reservationsanslag av 127 000 kr.,
3. till *Vissa internationella kongresser i Sverige* ett reservationsanslag av 160 000 kr.

Stockholm den 6 mars 1979

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Kersti Swartz (fp), Erik Larsson (c), Nils Carlshamre (m), Evert Svensson (s), Karin Andersson (c), Anna-Greta Skantz (s), Ivar Nordberg (s), Kjell Nilsson (s), Britt Wigenfeldt (c), Sven-Gösta Signell (s), Per Gahrton (fp), Lena Öhrsvik (s), Rune Gustavsson (c) och Blenda Littmarck (m).

Reservationer

Göran Karlsson, Evert Svensson, Anna-Greta Skantz, Ivar Nordberg, Kjell Nilsson, Sven-Gösta Signell och Lena Öhrsvik (samtliga s) har avgivit följande två reservationer till betänkandet.

vid 3. A 4. Extra utgifter

1. beträffande medelsanvisningen anser reservanterna

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 4 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "ansökan därom" bort ha följande lydelse:

Pensionärernas organisationer betyder mycket för den äldre befolkningen. För många äldre är pensionärsorganisationernas möten den enda kontakten de har med andra människor. Det är därför angeläget att stödja det arbete och den verksamhet som pensionärernas organisationer bedriver lokalt, regionalt och centralt. Vi avser därvid i första hand Pensionärernas riksorganisation, som är den i särklass största organisationen med omfattande aktiviteter för de äldre. Detta inte minst när det gäller den centrala kurs- och utbildningsverksamheten som PRO bedriver vid sin anläggning i Gysinge.

Samhället måste i ökad utsträckning ge sitt stöd till pensionärsverksamheten som bedrivs av de äldres organisationer. Vi ser en fortsatt anslagsgivning som ett tecken på den vikt som man från samhällets sida fäster vid de äldres självverksamhet i deras organisationer.

Den socialdemokratiska regeringen började lämna direkta statsanslag till pensionärernas organisationer. Detta har sedan fortsatt.

Enligt vår mening bör man nu komma fram till ett mer permanent stöd över statsbudgeten till de aktuella organisationerna. Under socialdepartementets huvudtitel bör därför uppföras ett nytt, obetecknat anslag, benämnt Bidrag till pensionärsorganisationer. Detta anslag bör uppföras med 1,2 milj. kr. I samband härmed bör anslaget Extra utgifter minskas med 700 000 kr.

Vid fördelningen av medel mellan de aktuella organisationerna bör man som brukligt är utgå från deras medlemsantal.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande medelsanvisningen att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:515 yrkandena 5 och 6 samt med anledning av regeringens förslag, motionen 1978/79:723 och motionen 1978/79:1837

a) till *Bidrag till pensionärsorganisationer* under femte huvudtiteln för budgetåret 1979/80 anvisar ett anslag av 1 200 000 kr.,

b) till *Extra utgifter* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 180 000 kr.,

2. beträffande överläggningar med pensionärsorganisationerna anser reservanterna

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 4 som börjar med "I motionen" och slutar med "därför motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

I motionen 1978/79:515 (yrkandet 7) framhålls att pensionärerna på en rad olika punkter berörs av samhällets beslut och att det är naturligt att regeringen och de centrala statsmyndigheterna innan beslut fattas som är av stor vikt för de äldre låter företrädare för pensionärerna komma till tals.

Utskottet delar motionärernas uppfattning och anser att de överläggningar som sporadiskt förekommer mellan regeringen och pensionärsorganisationerna bör få en fastare form utan att de för den skull får karaktären av regelbundna förhandlingar. Även om man utan riksdagens initiativ kan räkna med att sådana överläggningar som förordas av motionärerna kommer att ske i ökad utsträckning anser utskottet att riksdagen klart skall uttala sin anslutning till kravet i motionen. Utskottet tillstyrker därför motionsyrkandet.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande överläggningar med pensionärsorganisationerna att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:515 yrkandet 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

